

3. Бурлачук Л.Ф. Исследование личности в клинической психологии / Л.Ф. Бурлачук. – Киев, 1979. – 176 с.
4. Вачнадзе Э.А. Рисунки детей больных шизофренией и эпилепсией. / Э.А. Вачнадзе – Тбилиси, 1974. – 50 с.
5. Дорофеева Э.Т. К проблеме объективации клинических картин психологическими методами исследований. / Э.Т.Дорофеева, В.А.Постников, Н.К. Плишко Н.К. и др // Психология и медицина. М., 1978. – С. 82-88
6. Карпов И.И. Творчество душевнобольных. / И.И Карпов. – Л., 1926.
7. Полный цветопсихологический тест М. Люшера (руководство и набор цветowych таблиц) / [составитель Виктор Драгунский]. – Минск: Харвест, 1999. 256с.
8. Bassano J.L. Le test des couleurs de Luscher dans le profil de descripteurs de la personnalité psychosomatique. Psuchol. med., 1977, v. 9-10, p. 1951-1960.

В статье представлены результаты эмпирического исследования характера взаимосвязи между отношением к цвету, клиникой болезни и уровнем адаптации больных эпилепсией. Исследование подтвердило общую закономерность в особенностях протекания процесса адаптации больных эпилепсией, которая заключается в повышенном ощущении тревоги, неуверенности в будущем и собственных возможностях, снижении самоуважения и неудовлетворенности окружающими.

This article presents the results of empirical research of interconnection between colour-perception, the clinical picture of the disease and the level of the epileptic adaptation. The investigation has proved the general regularity in peculiarities of progressing of adaptation process of the epileptic. This law presupposes the elevated feeling of concern, insecurity in the future and own capabilities, decreasing of self-respect, unsatisfaction with surroundings.

Статтю подано до друку 08.11.2012.

©2012 р.

І. В. Моїсєєва (м. Київ)

АНАЛІЗ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Беззаперечно, що до найбільш гострих проблем нашої держави відноситься тотальна девальвація духовно-моральних цінностей у більшості дорослого населення та, і що особливо прикро, у підростаючій молоді. Психологічна і соціальна незрілість підлітка зумовлюють необхідність у наданні йому кваліфікованої допомоги у виборі адекватних особистісному зростанню морально-духовних орієнтирів самореалізації, щоб дитина не залишилась у асоціальному просторі, а змогла піднятися до морально-етичних вершин життя.

Варто відзначити, що домінуючі девіації у дітей підліткового віку завжди були у площині уваги численних науковців: Л. Денисенко, Я. Кінаш, В. Соболева, А. Шимчука та ін. Проблематика розвитку моральної сфери підлітків знаходилась у площині уваги І. Бега, І. Булах, І. Кона, М. Савчина, Е. Помиткина та ін.

Метою даної статті є аналіз сучасних загроз становлення моральної сфери особистості підлітка в Україні.

Специфіка формування моральної сфери особистості на етапі дорослішання полягає у тому, що особистісно-розвивальні та особистісно-деструктивні тенденції однаковою мірою актуалізовані. На фоні розширення діапазону духовно-моральних випробувань самого себе;

зростання автономності і незалежності, емансипованості і самостійності, підліткам властива нездатність до особистісного самовизначення, не сформованість позитивної системи життєвих цінностей, невпевненість у собі, недооцінка і незнання своїх можливостей. Так, наприклад, одні підлітки можуть прагнути до найбільш яскравих зразків національної та світової культури, відвідуючи виставки, театри, художні галереї, спортивні змагання різних рівнів, технопарки, бібліотеки, а інші – можуть шукати контакти з безпритульними, соціально занедбаними юнаками та молоддю, неформальними молодіжними організаціями асоціального спрямування, досліджуючи міру деградації особистості людини [2].

Загальновідоме значення референтної групи для самовираження тінейджерів. Але в цьому віці це не лише учнівський колектив, все частіше підлітки шукають визнання однолітками своєї індивідуальності в неформальних молодіжних організаціях.

Доволі часто референтна група має власний стиль манери поведінки, що визначає в ній ознаки певної **підліткової субкультури**. Розкриваючи сутність такого соціокультурного феномену, як молодіжна субкультура, необхідно відзначити наступні погляди науковців.

Розмаїття молодіжних субкультур вважається ознакою духовної кризи соціуму: це свідчить, що «доросле суспільство» неспроможне запропонувати молоді такі цілі, світогляд та норми поведінки, які б стали прийнятними й авторитетними, – і підлітки обирають самоізоляцію і соціальний протест.

Своєрідними «інкубаторами», де виникає, поширюється, розвивається, модифікується, трансформується та адаптується молодіжна субкультура, є **неформальні молодіжні організації**. Досліджуючи місце цих організацій у житті підлітків варто відзначити їх соціальне, асоціальне та антисоціальне спрямування.

Досліджуючи палітру молодіжних неформальних організацій, об'єднань, груп, угруповань необхідно відзначити, що до асоціальних та антисоціальних течій можна віднести наступні: хакери та фрикери, асоціальне підприємництво, гравці в азартні ігри; гедоністично-розважальні (бітломани, рейвери, репери, брейк-дансисти, рокабіллі, ролери, спортивні та мистецькі фанати, мажори, попері та ін.); протестно-епотажні (хіпі, піпли, хайрасти, групи політичної самодіяльності та ін.); радикально-деструктивні (металісти, панки, рокери, спортивні та мистецькі фанати-хулігани, спеціальні екстремістські спортклуби та ін.); релігійно-містичні (сатаніти, растамани, енергетик, кришнаїти, готи, молодіжні крила таємних орденських товариств та ні.; агресивно-силові (агресивно спрямована частина скінхедів, агресивний рольовий рух, екстремістські неонацистські групи та ін.); свавільно-самосудні (гопники, урла, бандитські молодіжно-підліткові угруповання, мавпи, здирники-рекетири та ін.); неформальна (кримінальна) економіка та ін.

Не зважаючи на присутність у неформальних молодіжних організаціях груп просоціальної орієнтації, все ж таки, асоціальний та антисоціальний ухил є домінуючим. У даних організаціях поряд з певною організованою змістовною формою дозвілля може спостерігатись культ наркотиків, алкоголю, вільних статевих стосунків, сатанізму, протиправної поведінки, злочину, знівельовані поняття моралі

Сформувати стійкість підлітка до таких філософсько-романтичних новоутворень, на думку Ю. Бусел, можна тільки в родині, в яких щирість і відкритість почуттів завжди стоять на першому місці, де довіра та порозуміння передують всім іншим потребам, зокрема і матеріальним. Таким батькам легше зрозуміти свою дитину, вони здатні терпляче приймати кожен змін у характері та поведінці підлітка і, як наслідок швидше налагодити нові стосунки з дитиною, вже в нових ролях. Перестати бути батьками-опікунами і перетворитися на батьків-порадників, друзів [3].

Академік І.Бех констатує, що сучасне українське суспільство «переживає моральний

вакуум, навіть моральну деградацію». Діти ростуть пасивними споживачами суспільних благ, не докладаючи ніяких зусиль. Апатія стає їх звичним психічним станом, що і є ознакою внутрішньої порожнечі. Цьому сприяє аморальна, асоціальна та неконструктивна поведінка батьків, родичів, друзів, випадкових людей, а також масова культура, яка активно поширюється через мережу засобів масової інформації: друковані видання, радіо-, теле-, відео-, кінопродукцію, комп'ютерні технології, Інтернет.

Характеризуючи сучасне соціокультурне середовище, І.Бех звертає увагу громади на сурогатність мистецтва, яке значно доступніше, ніж справжнє мистецтво, яке покликано бути могутнім виховним засобом. Натомість сьогодні через такий стан речей, за словами вченого, ми бачимо, що «багато нинішніх книг, теле- і радіопередач, відеофільмів, творів образотворчого мистецтва, поп-музики працюють не на задоволення високих духовних запитів молодшої людини, а культивують невибагливі потреби. Діти майже забули, що таке художня книга. Комп'ютер витіснив читання. А ще телебачення, дитина читає тільки те, що вимагається шкільною програмою. Та й то – не тому, що є бажання, а для того, щоб скласти екзамен [1]. На жаль, сьогодні українське суспільство, малі і дорослі, все рідше згадують концептуальну думку, життєве правило, девіз, щире зізнання М. Горького: «Мене виховала книга».

Досліджуючи фактори негативного впливу ЗМІ на формування особистості дітей, Л. Денисенко зазначає, що загостренню негативних явищ сприяє поширювана Заходом масова культура, яка спричиняє руйнацію норм поведінки молоді, встановлених уявлень і орієнтацій, замінюючи їх новими небезпечними міфами і фетишами. Дослідниця зауважує, що через мережу сучасних ЗМІ, або мас-медіа, відбувається деформація духовно-моральної сфери молодшої людини [4].

Особливе занепокоєння, на думку дослідниці, викликає домінування у ЗМІ наступних асоціальних та антиакмеологічних змістових ліній:

1. *Популяризація таких "цінностей-мутантів" як "досягнення та успіх за будь-яку ціну"*, незважаючи ні на що та ні на кого, всупереч усім моральним нормам, існуючим традиціям та заради лише тимчасової вигоди. Наявність значної кількості літератури, телепрограм та художніх фільмів, де герої досягають успіху нечесними, аморальними або навіть злочинними методами, підсвідомо орієнтує молодь саме на такі шляхи у реальному житті. Окремо Л. Денисенко наголошує на впливові реклами, яка є невичерпним постачальником зразків стилів життя для дітей і підлітків. Особливо небезпечною, на її твердження, є та реклама, що пропонує стиль життя «нових українців», котрі можуть дозволити собі цей спосіб і стиль життя. Така реклама дратує, чинить деградуєчий вплив на тих, хто хоче, але не може так жити.

2. *Культивування деструктивних гендерних стереотипів.* Найбільша їх присутність спостерігається у популярних реаліті-шоу, ток-шоу, телесеріалах, у рекламі. Ось тільки деякі з них: "Жінки різними методами намагаються одружити на собі хлопців", "Чоловіки різними засобами уникають одруження", "Поведінка, що характерна для чоловіків – статева спокусливість та зрадництво, а для жінок – скандальність, скнарність і марнославство", "Шлюб – вимушене зло (печатка у паспорті)", "Діти – це спиногризи" тощо. Тобто, відбувається знищення позитивного ореолу таких понять як "шлюб", "сім'я", "кохання", "щастя", "діти".

3. *Пропаганда вільних стосунків* замінює собою офіційний шлюб "співжиттям", призводить до зростання кількості абортів, збільшення розлучень, руйнує інститут сім'ї, що веде до зростання кількості бездоглядних дітей. Відбувається пропаганда частого зміни сексуальних партнерів.

4. *Пропаганда гомосексуалізму.* Намітилася небезпечна тенденція позиціонувати нетрадиційну сексуальну орієнтацію як характерну для інтелектуалів, що набагато випереджають пересічних людей за розумовими та творчими здібностями.

5. *Пропаганда проституції і порнографії.* Участь у різних телепроектах порнозірок легітимує проституцію і порнографію. В Інтернеті взагалі відеоролики відвертого порнографічного характеру "вискакують" повсякчас.

6. *Пропаганда наркотиків.* Реклама і пропаганда наркотиків останнім часом має на телебаченні як латентний, так і відкритий характер. Підтвердженням є стереотип: "Всі видатні співаки і музиканти – наркозалежні".

7. *Ненормативна лексика.* Майже на всіх каналах немає цензури щодо використання ненормованої лексики, монологи героїв є невичерпним постачальником сленгів, нецензурних висловів, кримінальних жаргонів, підкріплених відповідними брутальними жестами.

8. *Показ прикладів жорстокості і насильства.* Трансляція сцен жорстокості й насильства у випусках новин, перенасиченість дитячих мультфільмів епізодами насильства і жорстокості, бойовики і детективи, демонстрація трупів, актів вандалізму, показ прикладів нелюдської жорстокості, страждання і кров нескінченним потоком ллються з телеекранів і тиснуть на психіку дітей. Це збільшує кількість психологічних та емоційних стресів у молодого покоління, посилює агресивність, зневажання людського життя, переконання в тому, що більшість проблем можна швидко розв'язати за допомогою сили. Сучасні дослідження свідчать про причинно-наслідкові зв'язки між тривалою дією медіанасильства і агресивною поведінкою [4].

У психологічних дослідженнях ЗМІ проаналізовано вплив технічних змістових прийомів на психіку особистості. Наприклад, вже доведено, привертання уваги аудиторії може здійснюватися за рахунок яскравого образу, утримання уваги – завдяки частоті зміни кадрів, а напливи камерою крупним планом створюють ефект присутності реципієнта. Таким чином змістові прийоми створення медіа продукції спрямовані на навіювання, маніпулювання свідомістю та поведінкою аудиторії. Медіа технології ЗМК, суть яких - вплив на свідомість, поведінку людини називаються психотехнологіями або спеціальними медіа технологіями, які можуть певним чином впливати на аудиторію в інтересах медіа виробника, а точніше його замовника: державних, владних, комерційних структур, політичних угруповань [10].

Отже, зниження духовно-морального потенціалу української нації на фоні економічної, загальнокультурної, інтелектуальної та демографічної криз надзвичайно негативно позначилась на ефективності функціонування усіх інститутів соціалізації дітей та молоді: родини, дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчально-виховних закладах, засобах масової інформації, колективу товаришів. Саме тому, все частіше батьки, вчителі та вихователі помічають різні асоціальні, девіантні відхилення у поведінці сучасної учнівської молоді та підлітків. До них можна віднести: алкоголізм; наркоманію; лудоманію; агресивну поведінку; протиправну поведінку; аутоагресивну поведінку; ранні статеві стосунки; проституцію, зйомки у порнофільмах тощо.

Перша девіація. Гнітюче враження на все адекватне українське суспільство справила інформація про те, що за нашою країною визнається першість у **молодіжному алкоголізмі**, у т. ч. й серед дітей шкільного віку. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) заявила, що в Україні найвищий рівень дитячого алкоголізму. Наші школярі випередили своїх ровесників із 14 країн світу, в яких проводились спеціальні дослідження.

Однією з причин молодіжного алкоголізму фахівці називають поширення серед учнів слабоалкогольних коктейлів та пива. В Україні виготовляють в основному слабоалкогольні мікси на основі спирту з додаванням ароматизаторів, що імітують популярні напої (віскі, текілу, ром тощо). Вміст алкоголю в них варіюється в межах максимально допустимого – 8 відсотків. (В Європі в таких напоях спирту 4-5 відсотків) [6].

Друга девіація. Сьогодні спеціалісти не мають коливань в оцінці **наркологічної ситуації** — поширення наркоманії в Україні прийняло епідемічний характер по всій території країни, особливо у південній її частині.

За даними Мінздорів'я, за останні 10 років частка наркоманів серед школярів зросла в 6–8 разів, а смертність серед них від наркотиків за цей час збільшилася в 40 разів. Найбільш поширеними наркотичними речовинами, які вживає молодь, є маріхуана, героїн та інші опіати, кокаїн, амфетаміни, екстазі.

Чітко простежується зв'язок між зростанням споживання наркотиків і протиправною поведінкою підлітків і молоді. Внаслідок наркотизації зі сфери економічної діяльності відволікаються величезні матеріальні ресурси, інтелектуальний потенціал, наркоманія порушує відтворення робочої сили, адже переважна кількість наркоманів — молоді люди соціально активного віку. Профілактика наркоманії, як вважають деякі вчені, є питанням національної безпеки і забезпечення виживання нації [9].

Третя девіація. Лудоманія (від латинського слова «ludos» – гра) – пристрасть до азартних ігор, хвороба, заключна стадія якої – затьмарення свідомості та божевілля. Лудоманія – найпоширеніша психічна залежність.

Психіатри дійшли висновку, що ігроманія (залежність від азарту) більш руйнівна, ніж алкоголізм. Фахівці переконані, що «підсісти на гру» дуже легко, досить виграти і відчути ейфорію легких грошей, щоб втратити контроль над собою. Діти набагато легше потрапляють у психологічну залежність від азартних ігор, оскільки у підлітковому віці психіка ще вкрай нестійка, нервова система більше, ніж у дорослих, піддається впливу. Тож не дивно, що за статистикою не менше 75% гравців становлять студенти і школярі. За інформацією органів МВС, щоб знайти гроші для гри в автомати, діти часто вдаються до крадіжок грошей, мобільних телефонів, інших цінних речей, вони не зупиняються ні перед чим [7].

У контексті ігрової залежності також необхідно відзначити, що більшість підлітків проводить свій час сидючи дома за комп'ютером, замість того щоб навчатися, відвідувати спортивні гуртки, спілкуватися "вживу" з друзями. Поганий зір, надлишкова вага, остеохондроз, неврівноважена психіка – ще далеко не весь перелік наслідків такого хобі. Їхнє дитинство проходить в інтернетмережі: "однокласники", "контакт", "аська", "скайп", "квіп", "чат" – ось чим сьогодні живуть школярі та студенти [11].

Четверта девіація. Кричуща ситуація складається у загальноосвітніх навчальних закладах з **агресивною, протиправною та аутоагресивною поведінкою учнівської молоді.**

Викликає занепокоєння збільшення фактів жорстокого поводження підлітків до однолітків у школах, а також факти жорстокого поводження з дітьми з боку вчителів, у зв'язку з чим діти прогулюють заняття, а то і взагалі не відвідують школу.

Кількість самогубств серед підліткового віку різко збільшилася, щорічно в середньому 80 дітей, молодших чотирнадцяти років та понад тисячу підлітків у віці від чотирнадцяти років, що в цілому складає понад 14% всіх суїцидів. Останнім часом проблема самогубств серед дітей значно загострилась на всій території держави. У період 2007 року було зафіксовано 182 випадки вчинення самогубств серед дітей. З цієї кількості переважна більшість, а саме 137 хлопчиків та 45 дівчаток. Проведений аналіз свідчить про те, що найбільше самогубств дітьми вчиняються у віці від 14-17 років (149 таких фактів), які навчаються у загальноосвітніх закладах [5].

П'ята девіація. Важливою складовою впливу на стан репродуктивного здоров'я дітей підліткового віку є їх **сексуальна активність**, наслідком якої є захворюваність на ІПСШ. Кожного року понад 12 млн. зареєстрованих випадків захворювань, що передаються статевим шляхом, 3 мільйони припадають на підлітків. Ризикова поведінка, в тому числі ранні статеві стосунки, спричиняють і ранню вагітність. Для матері-підлітка існує більша загроза ускладнень вагітності - викиднів, передчасних пологів, анемії - ніж для жінок, старших за 20 років. У нашій країні, починаючи з 1991 року, спостерігається постійне зменшення як випадків ранньої вагітності, так і абортів серед неповнолітніх. Водночас порівняно з країнами Європи та Азії (Вірменія,

Азербайджан, Киргизстан) кількість молодих жінок, які народжують в Україні, в 3-4 рази більша і сягає 60 осіб на 1000 [8].

Отже, узагальнюючи викладений матеріал можна стверджувати, що нині українське суспільство знаходиться у глибокій економічній, технологічній, духовно-моральній та демографічній кризі. Зазначені чинники негативно впливають на процес соціалізації дітей і молоді, сприяючи стрімкому збільшенню проявів девіантної поведінки в учнівському середовищі. До негативних наслідків для становлення особистості підлітків призводить їх захоплення молодіжною субкультурою, яку представляють неформальні організації, які здебільшого представляють антисоціальні течії. У XXI столітті найбільшу загрозу для максимально повного розвитку потенцій, талантів та здібностей учнівської молоді становлять такі соціальні хвороби, як алкоголізм, наркоманія, лудоманія, протиправна поведінка, аутоагресивна поведінка, ранні статеві стосунки; проституція, зйомки у порнофільмах тощо. Тому ми вважаємо, що провідною задачею психологів та педагогів має стати формування у підлітків моральної стійкості до негативного впливу соціальних факторів, на що мають бути спрямовані наші подальші дослідження.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: Навч.-метод. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 344 с;
2. Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітка. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. – 340 с.;
3. Бусел Ю.В. Сучасні молодіжні субкультури: пофігізм чи протест / Юлія Бусел. – К.: Шк. Світ, 2009. – 96 с. – (Серія «Психологічна скарбничка»)
4. Денисенко Л.М. Фактори негативного впливу ЗМІ на формування особистості дітей та підлітків у контексті попередження дитячої бездоглядності // Постметодика. – 2009. - № 2. С. 53-56;
5. За інформацією Департаменту кримінальної міліції в справах дітей до Міністерства освіти і науки України від 27.08.08 № 58/2-1487 "Про стан криміногенної ситуації у навчальних закладах" та від 02.09.08 № 58/2-1511 "Про вчинення суїцидів дітьми";
6. Кінаш Ярослав. Дитячий алкоголізм – одна з найбільших проблем українського суспільства. <http://pravda.if.ua/news-2415.html>;
7. Литовченко Альона. Епідемія лудоманії вже на порозі//Персонал плюс: Всеукр. Загально політ. освітянський тижневик № 17 (269) - 12.05.2008р.;
8. Ранні статеві відносини.<http://blogs.ukrhome.net/view/2389/5754970/Vpliv-ZM%D0%86-na-shk%D1%96lnu-molod-dlya-roboti-psihologa.html>;
9. Соболев В. А., Сердюк А. А. Наркомания как объект социологического анализа//Вісник Харківського держ. університету. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». — Харків, 2000. — № 492. — С. 167–172;
10. Череповська Н.І. Медіа культура та медіа освіта учнів ЗОШ: візуальна медіа культура / Наталія Череповська. – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с.;
11. Шимчук Анастасія. Лудоманія: пристрасть чи проблема? <http://www.narodnapravda.com.ua/discussions/4a09d127ba309/>

В статье перечислены и проанализированы причины девиантного поведения подростков. Исследовано влияние негативных социальных факторов на формирование подрастающей личности: суррогатное искусство, массовая культура, пропагандируемая СМИ, которые формируют примитивные потребности, разрушают общественные нормы и приводят к деформации духовно-моральной сферы молодежи. Выделено и проанализировано 8 антиакмеологических аспектов, культивируемых в СМИ: 1) достижение и успех любой

ценой, 2) деструктивні гендерні стереотипи, 3) свободні полові стосунки, 4) гомосексуалізм, 5) пропаганда проституції та порнографії, 6) наркоманія, 7) ненормативна лексика, 8) жорстокість та насилля. З аналізу, проведеного в статті, видно, що перелічені фактори впливають на поведінку молоді в 5 відхиленнях, яким може протистояти тільки морально стійка особистість.

The article enumerated and analysed the reasons of deviate behavior of teenagers. It is researched the influence of negative social factors on forming of growing individuality: ersatz art, mass culture propaganded by means of mass information that form primitive needs, break civil norms and lead to the deformation of spiritual and moral spheres of youth. It is outlined and analysed 8 antiacmeological aspects, cultivated by means of mass information: 1) achievement and success by any price; 2) destructive gender stereotypes; 3) free sexual relations; 4) homosexuality; 5) propaganda of prostitution and pornography; 6) drug addiction; 7) abnormal lexis; 8) cruelty and violence. From the analysis given in the article it is shown that enumerated factors reflected on youth's behavior in 5 deviations and only moral firm individuality can resist them.

Статтю подано до друку 18.09.2012.

©2012 р.

О. І. Василевська (м. Суми)

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ

Постановка проблеми. Аналіз переважаючого змісту інформаційного, особливо комп'ютерного і телевізійного середовища, в яке занурені сучасні дорослі і діти, дозволяє припустити, що це віртуальне середовище може створювати ілюзорний життєвий простір, вихолощувати емоційний зміст стосунків, стати причиною розвитку емоційних, поведінкових і особистісних проблем.

Людині, яка перебуває у складному життєвому стані, заважають психічні захисти та недостатня здатність до рефлексії внутрішніх життєвих обставин. Людина буває нездатна вербалізувати проблему, вона не може знайти відповідний термін. За таких умов дієвим засобом розуміння проблеми є символізація – і саме тут може допомогти чарівна казка.

У наш час спостерігається розмаїття практичних методів психологічної допомоги особистості. Однак, як правило, вони неспроможні розв'язувати завдання глибинного дослідження психіки суб'єкта у поєднанні її свідомих та несвідомих аспектів. Крім того, наявне розмежування психодіагностики та психокорекції.

Казки існують майже у всіх суспільствах. Такі оповідні історії несуть свій сенс, приховане послання, справляючи виховний та терапевтичний вплив. Казки торкаються різних тем, життєвих ситуацій дають можливість нового погляду на проблему, пропонують нові вибори.

Аналіз актуальних досліджень. Широкий спектр різнобічного дослідження казки, до якого увійшли філософські (О.Ф.Лосєв, К.Хюбнер, Ф.В.Й.Шеллінг), антропологічні (Дж.Кемпбелл, К.Леві-Стросс, Е.Тайлор, Дж.Фрезер), філологічні (О.М.Афанасьєв, Е.М.Мелетинський, О.О.Потебня, В.Я.Пропп, О.Фрейденберг), психологічні (Б. Беттельгейм, Є.Берн, Є.Гаднер, Р.Джонсон, К., А.Менегетті, Е.Нойманн, О.Франк, М.-Л. Фон Франц, З.Фрейд, К.Г.Юнг, М.Осоріна, Е.Петрова, Т.Зінкевич-Євстигнеева), дозволяє наблизитись до розуміння психологічного феномену казки.

Проте більшість досліджень присвячені впливу, який чарівна казка справляє на дітей дошкільного віку. Вважаємо, що дослідження впливу чарівної казки на особистість не має обмежуватися вузькими віковими рамками, оскільки наслідки цього впливу багато в чому